

Олексій ЗЛАТОГОРСЬКИЙ,
Тарас ВЕРБА (Луцьк)

ПОШУКОВО-ЕКСГУМАЦІЙНІ РОБОТИ НА ТЕРИТОРІЇ РАДОШИНСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ 2014 РОКУ

На території Волині збереглися численні пам'ятки періоду I світової війни: братські могили російських воїнів у с. Ромашківка, м. Берестечко, с. Перемиль, с. Угринів, с. Бучин, с. Судче, с. Троянівка, с. Чорниж, с. Квітневе, с. Купичів, м. Володимирі-Волинському, м. Ковелі, смт. Рокині, с. Березичі, с. Шлапань, с. Підліски, м. Рожище, с. Тишківчичі, с. Кисилени, с. Зубильно, с. Струмівка, с. Переспа, с. Щурин, с. Немир, с. Літогоса, с. Кияж, с. Відути, с. Поляна, с. Вишнів, братська могила російський, австрійських і німецьких воїнів у с. Свидники, численні поховання навколо с. Костюхнівка, австрійські могили у с. Мельниця. Тому не дивно, що досить часто у поле зору археологів потрапляють і нові не відомі поховання війни столітньої давнини.

Ексгумаційні роботи на території Радошинської сільської ради, на Радошинському піщаному кар'єрі, проводилися експедицією ДП «Волинські старожитності» 28 липня 2014 р. з метою з'ясування знаходження або відсутності людських останків та їх подальшої ексгумації. У складі експедиції працювали: Златогорський Олексій (керівник експедиції) Верба Тарас, Михайло Вашета, Віталій Затворницький, Руслан Форманюк, Анастасія Данилюк.

Підставою до початку робіт було прохання Радошинського сільського голови та керівництва Радошинського піщаного кар'єру про з'ясування місцезнаходження поховання та ексгумацію останків, у зв'язку з численними розповідями старожилів про захоронення декількох загиблих солдатів Австро-Угорської імперії, що підтверджувалось наявністю боїв у 1914-1916 роках під час наступу військ Австро-Угорщини (1914 р.) та під час Брусилівського прориву (1916 р.).

Завданням експедиції було встановлення факту відсутності або наявності людських останків та їх подальша ексгумація на місці майбутнього розширення кар'єру.

Територія захоронення розташовувалась на північній околиці села Радошин, за 600 м на захід від будівель адміністрації кар'єру та за 500 м на північ від ставка. Ділянка досліджень мала рівнинний рельєф, на ній був відсутній верхній шар ґрунту, знятий технікою до глибини 2 м від денної поверхні. Під час візуального огляду території були помічені сліди могил та поодинокі кістки людського походження на поверхні.

Після зачистки було виявлено три напівзруйнованих поховання. Поховання №1 являло собою могильну яму розмірами 2 м x 1 м, в якій знаходився кістяк (рівень виявлення -0,02 м), орієнтований головою на схід, положення – горілиць, були відсутні променеві, плечові, ліктьові кістки, ліві гомілкові кістки, п'ясткові, зап'ястові та фалангові кістки. По контуру поховальної ями були чіткі сліди від труни.

Поховання №2 знаходилось на поверхні і являло собою майже повністю зруйновану могильну яму розмірами 0,5 м x 0,2 м, витягнуту по лінії схід-захід. В ямі було виявлено 2 малі гомілкові та 2 великі гомілкові кістки, ліктьова кістка та фрагменти ребер.

Поховання №3 мало розміри 0,6 м x 0,4 м, було на поверхні, в ньому знаходився розтросчений череп, який лежав горілиць, кілька шийних хребців та плечова кістка, у стратиграфічному перерізі поховальної ями виявлено чіткий слід від труни.

Всі знайдені кістяки були ексгумовані. Крім того на поверхні було виявлено та зібрано також поодинокі кістки.

Матеріалом виявленим у похованнях служили тільки гвіздки з домовини. Ніяких особистих речей, опізнавальних знаків, решток одягу чи будь-яких предметів за якими можна було б ідентифікувати кістяки не виявлено.

Таким чином, під час ексгумаційних робіт 28 липня 2014 року на території Радошинського піщаного кар'єру експедицією ДП «Волинські старожитності» були виявлені сліди людських поховань. З розміщення окремих кісток у похованнях №2 та №3 та з аналогічного положення кістяка №1 витягнутих по лінії схід-захід та орієнтацією черепів (пох. №1, пох. №3) на схід, залишками від домовин, а також враховуючи рівні проміжки між могилами та їх розміщення в одному ряду по лінії північ-південь можна зробити висновок, що це було кладовище з окремими похованнями, а не братською могилою.

Нажаль всі поховання були понижені технікою, а наявність поодиноких кісток по території ділянки засвідчує повне руйнування основної частини поховань під час знесення верхнього шару ґрунту. Це унеможливує повне дослідження могильника і встановлення історичної приналежності кістяків.

Всі поховання належали дорослим людям, однак враховуючи відсутність будь якого супровідного матеріалу неможливо встановити чи є поховані солдатами Австро-Угорської армії. За залишками домовин, які не перегнили у піщаному ґрунті можна сказати, що поховання є не старшими за ХІХ століття. Однак ніяких відомостей про наявність кладовища у цих місцях немає, а враховуючи існування старого кладовища в іншій частині села, можна зробити висновок, що найбільш вірогідною версією походження ексгумованих останків можна вважати загиблих у боях військових часів Першої чи Другої світових воєн. Національну приналежність встановити наразі неможливо.
